

František Palacký

* 14. června 1798 Hodslavice
+ 26. května 1876 Praha

- český historik, spisovatel, politik
- synem evangelického učitele ze starousedlé rodiny českobratrské
- prvotní vzdělání získal od otce
- absolvoval evangelickou latinskou školu v Trenčíně
- 1812–1818 studium na přešpurském lyceu, kde získal vyšší vzdělání (vysoké učení slovenských evangelíků)
- 1823 – příchod do Prahy, následuje společenský vzestup
- 1827 – svatba s Terezií Měchurovou
- 1836 – vychází první díl *Geschichte von Böhmen*
- 1848 – vychází první díl *Dějiny národa českého v Čechách a v Moravě*

František Palacký se pohyboval na rozmezí českého a německého prostředí, ale dostalo se mu německé výchovy. S česky psanou literaturou se poprvé setkal při studiu v Trenčíně, což byl první popud k tomu, aby se česky začal učit. Věnoval se četbě děl Josefa Jungmanna a velmi ho ovlivnilo jeho dílo *O jazyku českém*. Rozhodl se stát básníkem a zároveň se věnovat estetice. Vzorem v básnické tvorbě mu byl Ján Kollár. Ve 20. letech 19. století napsal několik děl, která se držela jeho původního plánu a dokonce položil základy české estetiky (*O krasovědě, O krasocitu..*). Palacký sledoval také aktuální politické dění a zároveň se věnoval četbě evropských historiků, filozofů a učil se mnoha jazykům. Držel se myšlenky, že svému národu nejvíce prospěje studium jeho dějin a tehdy se zrodil nápad, zpracovat české dějiny jinak, než byly do té doby zpracovány a podat na české dějiny zcela nový pohled.

V roce 1823 přichází do Prahy, kde započal jeho společenský vzestup. Navázal styky s Josefem Dobrovským, který se zároveň stal jeho učitelem, s Josefem Jungmannem a dalšími obrozenci. Josef Dobrovský se stává Palackého učitelem v paleografii, historické kritice a otevírá mu dveře do společnosti vědeckých institucí, do Společnosti nauk a Vlasteneckého muzea. Výhodný sňatek s bohatou dcerou velkostatkáře a advokáta Terezií Měchurovou mu umožní nejlepší podmínky pro studium v českých i evropských archívech, pro badatelskou činnost a psaní.

Z iniciativy rodu Sternbergů se stává zemským historiografem, dostává místo rodinného archiváře, sestavuje rodokmeny šlechtických rodin a zároveň je pověřen úkolem dokončit dílo Františka Pubičky, který se pokusil o zpracování českých dějin ve svém díle *Chronologische Geschichte Böhmens*. Palacký odhalil v Pubičkově díle tolik nedostatků a formálních slabín, že se do díla pustí od začátku a sám. Roku 1838 je českými stavy jmenován do funkce stavovského historiografa.

František Palacký pracuje na sepsání českých dějin nejdříve v němčině a poté se chystá vydat dílo také česky. Od roku 1836 do roku 1867 proto vychází ***Geschichte von Böhmen***, což je zpracování českých dějin od pravěku do roku 1378 ve třech dílech. Od roku 1844 pracuje na svém nejrozsáhlejší díle ***Dějiny národa českého v Čechách a v Moravě***, které oficiálně vychází od roku 1848 do roku 1867. Dějiny poskytují přehledné informace od příchodu Slovanů na naše území do roku 1526, tedy nástupu Habsburků na český trůn. V díle je patrné prolínání české a německé kultury. Třetí díl je věnovaný pouze době husitské a Palacký ho dodatečně za doby Bachova absolutismu přepracoval. V letech 1876–1878 byly Palackého dějiny souhrnně vydány Josefem Kalouskem.

Dílo:

Geschichte von Böhmen:

1. díl (do roku 1197)
2. díl (1197–1306)
3. díl (1306–1678)

Dějiny národa českého v Čechách a v Moravě:

1. díl (do roku 1125)
2. díl (1125–1403)
3. díl (1403–1439)
4. díl (1439–1471)
5. díl (1471–1526)

Význam díla

Z hlediska historiografie je význam téměř zakladatelský a stává se určitým mezníkem pro historiografickou tvorbu před a po Palackého Dějinách. Palacký, protože nebyl dějepiscem v běžném slova smyslu, historii nechápe jen jako beztvary soubor faktů, ale jako určitý souhrn skutečností stejně tak, jako tomu je v přírodě. Do Dějin zahrnuje také správu země, umění, vědu, ale i prostý život na venkově. Při tvorbě svého životního díla měl účinnou podporu českých stavů, proto se mohl naplno věnovat studiu archívů a vzniku díla mohl věnovat rozsáhlou a velmi poctivou přípravu.

Nejvíce místa věnoval dějinám husitství, ale svůj názor mohl naplno říct teprve až po roce 1848, proto později díl věnovaný husitství přepracoval. V Dějinách je patrná obrodná a výchovná tendence. Díky Palackého Dějinám se v 19. století mluví o vyrovnání českého dějepisectví ostatním evropským zemím.

Něco navíc o životě Františka Palackého

- zastáncem austroslavismu, tedy koncepce habsburské monarchie jako spolku autonomních států
- tvůrcem programu liberálního měšťanstva (vzdělanci střední třídy)
- 1827- založení Časopisu českého muzea
- 1829 – přichází s koncepcí pro vznik české encyklopedie
- 1831 – dosahuje zřízení Matice české
- 1848 – předsedou slovanského sjezdu v Praze
- v 50. letech 19. století přestává být politicky aktivní, vrací se v letech 60.
- 1865 – vydává nejvýznamnější politický spis: Idea státu rakouského (obhajoba austroslavismu)
- jednatelem Společnosti vlasteneckého muzea
- snaha o vytvoření českého diplomatáře – společně s K. J. Erbenem sbíral a opisoval listiny, čímž dává podnět ke vzniku RBM, jehož první svazek vznikne v roce 1855
- z aktivní politiky odchází 1872
- umírá na zápal plic

Literatura:

Kořalka, J.: František Palacký (1798–1876). Životopis. Praha 1998.

Kutnar, F., Marek, J.: Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století. Praha 1997.

Štaif, J.: František Palacký: život, dílo, mýtus. Praha 2009.